

בעניין: 1. בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים, ע.ר.

2. _____ אלמג'דלאוי

ת.ז. _____, מעזה

שניהם ע"י ב"כ עוה"ד יוסי וולפסון (מ.ר. 26174) ו/או מנאל
חזאן (מ.ר. 28878) ו/או עדי לנדאו (מ.ר. 29189) ו/או לינה אבו-
מוך זועבי (מ.ר. 33775) ו/או שירין בטשון (מ.ר. 32737)

מהמוקד להגנת הפרט
מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר
רח' אבו עוביידה 4, ירושלים
טל: 6283555-02; פקס: 6276317-02

העותרים

- נ ג ד -

מפקד כוחות צה"ל ברצועת עזה

המשיב

עתירה לצו על-תנאי

מוגשת בזאת עתירה לצו על-תנאי המופנה אל המשיב והמורה לו ליתן טעם מדוע לא יתיר לעותר 2, עובד שטח של העותרת 1, להיכנס לישראל לצורך השתלמות בתפקידו.

ואלה נימוקי העתירה:

1. שמה של העותרת 1, ארגון "בצלם" (להלן: "העותרת"), הולך לפניו כאחד מהארגונים הבולטים בתחום הגנת זכויות האדם בשטחים, ועבודתה זוכה להכרה רבה בארץ ובעולם בשל יסודיותה ואמינותה. חשיבות פעולתם של ארגוני זכויות האדם מתעצמת דווקא בימים אלו, בהם קיימת פעילות מאסיבית של כוחות צה"ל בשטחים, ולצדה פגיעות באוכלוסייתם.

2. אלא שנראה, שהמשיב מתעלם מחשיבות פועלם של ארגוני זכויות האדם, ונכון לקבל החלטות המשבשות את פעילותם.

3. העותרת פנתה אל המשיב כדי לאפשר לעובד השטח של הארגון בעזה, הוא העותר 2, להגיע למשרדה בירושלים במסגרת מאמציה לחזק את הקשר עם עובדי השטח של הארגון ולהיטיב את הכשרתם. במסגרת מדיניותו של המשיב, המונע ככלל כניסת ישראלים לשטחים ברצועת עזה שבשליטת הרש"פ, לא יכולה העותרת להעסיק ישראלים כעובדי שטח בעזה. בשל אותה מדיניות, אין עובדיה הישראלים של העותרת יכולים להיכנס לרצועת עזה כדי להיפגש עם העותר 2 לצורכי העבודה וכדי להעביר לו השתלמויות.

4. לאחר סחבת ממושכת בטיפול בפניית העותרת, דחה המשיב את הבקשה.

הצדדים

5. העותרת הינה עמותה שהוקמה בשנת 1989 על-ידי אנשי רוח, משפטנים, רופאים, עיתונאים וחברי-כנסת. מטרתה העיקרית של העותרת הן להיאבק נגד הפרות זכויות האדם בשטחים באמצעות תיעודן והבאתן לידיעת הציבור הרחב וקובעי המדיניות; להילחם בתופעת ההדחקה וההכחשה הקיימת בחברה הישראלית ולתרום ליצירת תרבות של זכויות אדם בישראל.

במשך שנות פעילותה רכשה העותרת מקום של כבוד בקהילה הבינלאומית של ארגוני זכויות-האדם. הדו"חות שמוציאה העותרת קנו להם שם של אמינות. הרשויות בישראל מתייחסות לדו"חות אלו במלוא הרצינות, והם מהווים מקור חשוב גם עבור עיתונאים ודיפלומטים. בין היתר, קיימת הסתמכות על נתוני העותרת בדו"חות של מחלקת המדינה האמריקאית. העותרת היא גם כלת פרס קרטלר לזכויות אדם.

6. העותר 2 הוא תושב ג'באליה שברצועת עזה ומשמש כעובד שטח של העותרת מאז שנת 2002. העותר נשפט בשנת 1997 על שהייה בלתי חוקית בישראל מעבר לתוקף ההיתר שניתן לו. למעט מקרה זה מעולם לא נעצר. לאחר אותו מקרה קיבל העותר היתר כניסה לישראל, בתוקף לשלושה חודשים, לרבות לינה בישראל.

העתק ההיתר מצורף כנספח ע'1.

7. המשיב הוא מפקד כוחות צה"ל ברצועת עזה, אשר הכריז עליה כשטח צבאי סגור, שהיציאה ממנו לתושבי השטחים מותנית בהיתר מטעם המשיב. כאמור, המשיב גם מונע כניסת ישראלים לשטחי הרצועה שבניהול הרשות הפלסטינית. המשיב הוא גם אחד הגורמים שהעותרת מתעדת הפרות זכויות אדם שהוא אחראי להן.

ההגבלות על חופש התנועה בשטחים

8. מאז שנת 1996 מונע המשיב, ככלל, כניסת ישראלים לרצועת עזה. עד חודש ספטמבר 2000 התאפשר לעותרת לנהל תחקירים ברצועת עזה באמצעות תחקירניה הישראלים, שהיו מקבלים היתרים לצורך זה מטעם המשיב. הדבר השתנה החל מסוף חודש ספטמבר 2000, ועל רקע האינתיפאדה הנוכחית. המשיב צמצם במאוד – כמעט באופן מוחלט – את האפשרות של ישראלים להיכנס לרצועה, והטעם לפיו מדובר בתחקירן של העותרת, המבקש לחקור הפרות של זכויות אדם, שוב אינו מספק אותו. גם מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית הנהיג הגבלות תנועה קשות באזורו: חלקן באמצעות צווים שמונעים כניסת ישראלים לערי הגדה, חלקן באמצעות מחסומים, פיסיים ומאוישים, הפזורים בכל חלקי הגדה. כל אלו פגעו ביכולת העבודה של ארגוני זכויות האדם. גם חופש התנועה של תחקירני השטח של העותרת נפגע, ועמו יכולתם להגיע למקומות בהם אירעו הפרות של זכויות אדם, להתרשם מהאירועים באופן בלתי-אמצעי, לגבות עדויות ולתעד.

תגבור מערך עובדי השטח של העותרת

9. בעקבות קשיים אלו החליטה העותרת לבנות מערך של עובדי שטח, תושבי הגדה המערבית ורצועת עזה, אשר רשאים לנוע באזורי A בגדה ובאזורים שבניהול הרשות הפלסטינית ברצועה. עובדים אלו, המפוזרים ברחבי השטחים הם העיניים והאזניים של העותרת – ובאמצעותה של הציבור הרחב, שומר זכויות האדם, בישראל ובעולם כולו.

הקשר עם עובדי השטח והכשרתם

10. עם הרחבת מעגל עובדי השטח של העותרת, ולמרות שתושבי השטחים שביניהם מנועים מלהגיע באורח שוטף למשרדי העותרת בירושלים, המשיכה העותרת להקפיד על איכות ואמינות גבוהות של תחקירה.

11. עובדי השטח של העותרת נבחרים בקפידה ומתודרכים בהקפדה לגבי תפקידם. להעמקת הכשרתם של העובדים ראתה העותרת לנחוץ לקיים להם ימי השתלמות מרוכזים. ואכן, כמה תוכניות השתלמות כאלו כבר הועברו לעובדים – חלקן בירושלים וחלקן בשטח הגדה. ממילא חפצה העותרת שגם העותר 2 יוכל להשתתף בהשתלמויות אלו, או שלכל הפחות יוכל להגיע למשרדיה בירושלים לפגישות עבודה ולימוד שיוקדשו להכשרתו הוא באופן אישי.

השתלשלות הטיפול בבקשת העותרת

12. פנייתה המקורית של העותרת להתרת כניסתו של העותר 2 לישראל לצורך השתלמות היא מהתאריך 26.11.2002, דהיינו מלפני כשנה. הבקשה נשלחה למתאם פעולות הממשלה בשטחים. באותה עת הייתה מתוכננת השתלמות בירושלים לעובדי השטח של העותרת בתאריכים 16.12.2002 עד 18.12.2002 בירושלים, והעותרת היתה מעוניינת שהעותר 2 ישתתף בהשתלמות.

העותרת התחייבה ללוות את עובדי השטח שלה ממחסום הכניסה לישראל ועד למשרדה, וכן במהלך ההשתלמות והחזרה למחסום, וכן התחייבה שניתן יהיה ליצור אתם קשר בכל עת באמצעות משרדה.

הפנייה למתפ"ש מ-26.11.2002 מצורפת כנספח ע'2.

13. בתאריך 15.12.2002 נמסר לעותרת, טלפונית, מלשכת מתאם הפעולות בשטחים, כי אושרה הכניסה לישראל של כמה מעובדי השטח שלה, אך לא של העותר 2 ושניים אחרים. העותרת דחתה את מועד ההשתלמות, שהתקיימה לבסוף בגדה, ללא העותר.

14. בתאריך 25.12.2002 פנה הח"מ למנהלת מחלקת הבג"צים בפרקליטות המדינה בבקשה שתתערב, על-מנת שהמשיב יאפשר את כניסתו של העותר 2 (ושל אדם נוסף) לישראל לצורך ההשתלמות. המכתב נשלח אגב בג"ץ 10883/02 בצלם ואח' נ' מפקד כוחות צה"ל בגדמ"ע. אותה עתירה העלתה את עניינו של תושב הגדה, עובד שטח של העותרת, שמפקד כוחות צה"ל שם מנע את כניסתו לירושלים לצורך השתלמות. העתירה בבג"ץ 10883/02 נדחתה בהסכמה, לאחר שבית-המשפט עיין בחומר חסוי בנוגע לעובד השטח של העותרת שעניינו נדון שם.

ברקע דחיית העתירה בבג"ץ 10883/02 היתה, בין היתר, טענת ב"כ המשיב באותו עניין, לפיה אין כל מניעה שהעותרת תנהל את ההשתלמויות לעובדיה, תושבי הגדה המערבית, בתחומי הגדה המערבית. לא כן בענייננו: בעוד שבגדה המערבית מותרת כניסתם של ישראלים לחלקים מהשטח (למעט אזורי A), ברצועת עזה אין מקום שבו רשאים הן העותר 2 והן עובדיה הישראלים של העותרת להניח את כף רגלם.

המכתב מתאריך 25.12.2002 מצורף כנספח ע'3.

15. בו ביום הודיע מנהל תחום תפקידים מיוחדים (בפועל) בפרקליטות המדינה, מר שי ניצן, כי העביר את הפנייה לעיונם של הגורמים הרלוונטיים.

מכתבו של עו"ד ניצן מ-25.12.2002 מצורף כנספח ע'4.

16. בתאריך 5.1.2003 הודיע עו"ד ניצן, כי עניינו של העותר 2 נמצא בבחינה מחדש, וכי תשובה סופית תגיע, ככל הנראה ובמידת האפשר, עד לסוף אותו שבוע.

מכתבו של עו"ד ניצן מתאריך 5.1.2003 מצורף כנספח ע'5.

17. בתאריך 6.1.2002 בשעות הערב הודיע מר מוניר אלקרינאוי, מלשכת היועמ"ש של המשיב, כי העותר 2 מזומן להתייצב במשרדי המת"ק בעזה בתאריך 8.1.2003 בשעות הבוקר המוקדמות "כדי לבדוק אפשרות לאחר מכן ליציאתו לישראל".

מכתבו של מר אלקרינאוי מתאריך 6.1.2003 מצורף כנספח ע'6.

18. למודי ניסיון, התנגדו העותרת ובא-כוחה לזימון:

"אם מדובר בבירור או שימוע, הרי שניתן היה לעשותו באמצעותנו או בנוכחותנו. אם, לעומת זאת, מדובר בחקירה, הרי שבקשה להיתר כניסה איננה עילה לחקירה, וגם לא הזדמנות לנצלה לצורך זה. ניסיון העבר מלמד, שלעתים פגישות כאלו משמשות רק ככלי להפגנת מרות או ללחץ לשיתוף פעולה – ועל הפסלות של זה אין צורך להרחיב."

ימים לימדו, עד כמה צדקה העותרת בעמדתה זו.

מכתב ב"כ העותרים מתאריך 8.1.2003 מצורף כנספח ע'7.

19. בתאריך 9.1.2003 השיב מר ניצן לטענות העותרת במכתב מרגיע: הבירור שלשם עריכתו התבקשה נוכחותו של העותר 2 נועד להזים חשש בדבר מסוכנות שכניסתו לישראל עשויה לטמון בתוכה. ממילא, לטענות, לפיהן זימונו של העותר 2 נעשה משיקולים זרים, אין על מה שיסמכו.

מכתבו של עו"ד ניצן מ-9.1.2003 מצורף כנספח ע'8.

20. לאור מכתב מרגיע זה, ולאור הצורך הנמשך במפגש עבודה ולימוד בין העותר 2 לבין צוות העותרת, הסכימו העותרים לכך שהעותר 2 יגיע לבירור במת"ק, בכפוף לכך שאכן אופי הבירור הוא כאמור במכתבו של עו"ד ניצן (ע"7).

מכתבו של ב"כ העותרים בעניין זה, מתאריך 13.2.2002, מצורף כנספח ע"9.

21. בו ביום העביר עו"ד ניצן את הפנייה לעיון הגורמים הרלוונטיים.

מכתבו של עו"ד ניצן בעניין זה, מ-13.2.2003, מצורף כנספח ע"10.

22. בתאריך 17.2.2003 זומן העותר 2 "להופיע לתחקור במת"ק אזח"ע" בתאריך 23.2.2003.

מכתב הזימון, מתאריך 17.2.2003, מצורף כנספח ע"11.

23. אלא שבתאריך המיועד ניהל צה"ל פעילות צבאית באזור בית-חנון, והדרך למחסום ארז היתה חסומה. ב"כ העותרים ביקש שהבקשה לכניסת העותר 2 לישראל תאושר, ואם עדיין חפצות הרשויות לפגשו לצורך זה, ייקבע לכך מועד חדש.

מכתבו של ב"כ העותרים בעניין זה, מ-23.2.2003, מצורף כנספח ע"12.

24. מכאן ואילך החלה מסכת של שיחות טלפון חוזרות ונשנות בין ב"כ העותרים לבין קצינים בלשכת היועמ"ש של המשיב, בניסיון לקבל תשובה לגופו של דבר או לפחות זימון לאותו "בירור" או "תחקור". למרות הבטחות חוזרות ונשנות, שהתשובה קרבה ובאה, היתה מסכת הטלפונים ללא הועיל.

25. בינתיים פנתה העותרת בעצמה למת"ק ארז בבקשה לאשר את כניסתם לישראל של העותר 2 ועובד שטח נוסף מרצועת עזה, לצורך השתלמות לעובדים שתוכננה לתאריכים 1.7.2003 ו-2.7.2003 בירושלים. שוב הובטח, כי התחקירנים של הארגון יוסעו ממחסום ארז למשרדי העמותה באמצעות חבר צוות "בצלם" וילוו בביתו בירושלים. בסיום ההשתלמות יוסעו חזרה למחסום. ניתן יהיה ליצור עמם קשר בכל עת באמצעות משרדי העותרת.

המכתב, מ-19.5.2003, מצורף כנספח ע"13.

26. ממת"ק ארז נמסר לעותרת, כי העותר 2 מנוע כניסה לישראל, אולם ניתן לבחון את הסרת המניעה אם יתייצב לתחקיר אצל שירות הביטחון הכללי. תשובה ברוח זו, לפיה על העותר 2 להגיע ל"מתחם המגנטי" במחסום ארז לתחקור ביטחוני, נשלחה לעותרת בכתב. לא נמסר מועד לתחקור, ובע"פ נאמר כי אין צורך בכך.

המכתב ממת"ק ארז, מתאריך 12.6.2003, מצורף כנספח ע"14.

27. בתאריך שאינו זכור לעותרים, התייצב העותר 2 במחסום ארז לצורך התחקור, אך לא הוכנס ל"מתחם המגנטי" בטענה שנחוץ לתאם מועד. העותרת פנתה למת"ק עזה, וזה הצליח לעשות את

מה שהפניות החוזרות של ב"כ העותרים ללשכת היועמ"ש של המשיב כשלו בו : לעותר 2 נקבע מועד לתחקור בתאריך 11.8.2003.

28. העותר 2 התייצב לתחקיר בשעה 07:30 בבוקר, ויצא את "המתחם המגנטי" רק בשעה 16:30 לערך. ה"תחקור" עצמו ערך לא יותר מ-18 דקות.

ב"מתחם המגנטי" עבר העותר 2 סדרה ממושכת של חיפושים ובדיקות, חלקם תוך הפשטתו מבגדיו. הוא אולץ להמתין שעות ארוכות, ובאופן משפיל.

לבסוף – ולא מבלי שנעשה עליו חיפוש גופני נוסף בפתח החדר – הגיע העותר 2 לתחקיר, אצל אדם שהזדהה בשם "בשיר". "בשיר" שאל את העותר 2 מספר שאלות טריוויאליות, שוחח אתו מעט על תלונותיו בקשר ליחס המשפיל שספג, התעניין בעמדותיו הפוליטיות, ונכנס לכמה שאלות בנוגע ליחסים שבין העותרת לבין הרשות הפלסטינית. לאחר מכן שאל אותו שאלות בנוגע לבני משפחתו, וניסה לברר את מספרי הטלפונים הסלולריים שהוקצו לעותר 2 על-ידי העותרת לצורך עבודתו עמה.

תמליל מפורט של השיחה, על-פי זכרוננו של העותר 2, מצורף כנספח ע'15.

הנה כי כן, על פניו לא נראה ה"תחקיר" כבירור ענייני של שאלות עובדתיות או חשדות מסוימים, אלא כהליך שמיועד להבהיר את כפיפותו של העותר 2 לשירותי הביטחון של ישראל, ובמקרה הטוב (או שמא : הגרוע) להתחקות אחר העותרת, עבודתה ויחסיה עם הרשות הפלסטינית.

29. ניתן היה לצפות שבעקבות ה"תחקיר" תתקבל תשובה מהמשיב לעניין אפשרותו של העותר 2 להיכנס לישראל. אולם שיחת טלפון של העותרת למת"ק ארז העלתה שהעותר 2 עדיין מנוע. לא ברור אם מדובר במניעה שלאחר שיקול מחדש או שזה טרם נעשה, ולא סביר, כך נאמר, שתתקבל תשובה מהשב"כ.

30. בתאריך 14.8.2003 פנה ב"כ העותרים ללשכת היועמ"ש של המשיב וביקש את תשובתם העניינית לבקשת העותרת לכניסת העותר 2 לישראל.

המכתב מתאריך 14.8.2003 מצורף כנספח ע'16.

31. רק לאחר תזכורות טלפוניות חוזרות ונשנות נמסרה לעותרים, ע"י לשכת היועמ"ש של המשיב, תשובתם הלקונית לבקשה :

בדיקות שנערכו לאחרונה בעניינו של הנדון העלו כי הנדון מנוע כניסה לישראל וזאת מטעמים בטחוניים.

מכתבה של לשכת היועמ"ש של המשיב מתאריך 1.10.2003 מצורף כנספח ע'17.

הטיעון המשפטי

32. המשיב הכריז על אזור רצועת עזה כשטח צבאי סגור, שהיציאה ממנו מותנית בהיתר מטעמו. מכאן הצורך בהיתרים מטעמו לכניסת העותר 2 לישראל לצורך מפגש עבודה ולימוד במשרדי העותרת.

לצד סגירת הרצועה ליציאתם של פלסטינים, סגר המשיב את שטחי הרצועה שבניהול הרשות הפלסטינית לכניסת ישראלים. בכך חוסם המשיב את האפשרות של העותרת לקיים את מפגשי העבודה בתחום הרצועה. למעשה, מוגבלת התקשורת בין העותרת לבין עובד השטח שלה בעיקר לתקשורת טלפונית. בכך שונה המקרה הנוכחי מקצה לקצה מהמקרה שנדון בבג"ץ 10883/02 הנ"ל.

את סמכותו ליתן היתרים או לסרב לתיתם על המשיב להפעיל על-בסיס שיקול-דעת פרטני, בסבירות ובהתאם לעקרון המידתיות. סירובו של המשיב צריך להיות מבוסס עובדתית, ולאזן כראוי בין האינטרסים המתחרים.

העותרים יטענו, כי המשיב לא העניק את המשקל הראוי לחשיבות פעילותם של ארגוני זכויות אדם, וכי החלטתו לוקה בביסוסה העובדתי, בסבירותה ובמידתיותה.

חשיבות פועלם של ארגוני זכויות-אדם

33. ההגנה על זכויות-האדם היא יסוד יסודותיו של המשטר הדמוקרטי. יהיו שיאמרו, שההגנה על הפרט והסדרת היחסים בין הפרט לבין הציבור היא ה-*raison d'être* של המשטר המדיני.

כך נאמר בהכרזה על הקמת המדינה כי –

מדינת ישראל... תהא מושתתת על יסודות החירות, הצדק והשלום לאור חזונו של נביאי ישראל, תקיים שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה בלי הבדלי דת, גזע ומין, תבטיח חופש דת, מצפון, לשון, חינוך ותרבות, תשמור על המקומות הקדושים של כל הדתות, ותהיה נאמנה לעקרונותיה של מגילת האומות המאוחדות.

ואילו חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו מורה (בסעיפים 1 ו-1א):

זכויות היסוד של האדם בישראל מושתתות על ההכרה בערך האדם, בקדושת חייו ובהיותו בן-חורין, והן יכולדו ברוח העקרונות שבהכרזה על הקמת מדינת ישראל.

חוק-יסוד זה, מטרתו להגן על כבוד האדם וחירותו, כדי לעגן בחוק-יסוד את ערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית.

34. מימושן של זכויות האדם תלוי בקיומן של שורה של רשתות ביטחון חברתיות. ראש וראשונה להן היא מערכת משפט המגינה על זכויות אלו ונותנת סעד אפקטיבי על פגיעה בהן. אולם אין עמידה לזכויות האדם ללא מערכות הגנה נוספות. ביניהן ניתן לציין את ההטמעה של זכויות האדם במערכת החינוך, את יצירתה של תרבות פוליטית שהפנימה את עקרון חירות האדם, את קיומה של עיתונות חופשית ועוד. אחד היסודות החשובים ביותר להבטחת זכויות האדם הוא קיומם של ארגוני זכויות אדם פעילים, יעילים ואפקטיביים.

בדו"ח שהוגש בשנת 1998 לוועדה לזכויות האדם של האומות המאוחדות (בסעיף 588) התהדרה מדינת ישראל בתפקיד החשוב שממלאים בה ארגוני זכויות האדם ובחופש הפעולה המלא שלהם:

מדינת ישראל אינה מגבילה את זכותם של ארגונים לעסוק בפעילות לקידום זכויות אדם וכיבודן... ארגוני זכויות אדם נהנים באופן מלא מן הזכות להתאגד ולקדם את מטרותיהם השונות. קיימים עשרות ארגונים הפועלים בחופשיות ובהצלחה בכל תחומי זכויות אדם, ובכללם האגודה לזכויות אדם בישראל, מספר ארגונים המקדמים זכויות של ערבים, קואליציה של 53 ארגונים שונים הפועלים בתחום של זכויות ילדים, מעל 100 ארגונים העוסקים בזכויות של נשים, המרכז לפעילות דתית של התנועה ליהדות מתקדמת וארגונים אחרים המעורבים בנושאים הקשורים לחופש הדת, וארגונים הפועלים לקידום זכויותיהם של מוגבלים, הומוסקסואלים, מיעוטים, ארגונים הפועלים לקידום חופש המידע והדיבור ועוד ועוד. קבוצות אלו מילאו תפקיד מכריע בפיתוח דיני זכויות אדם בישראל. הם הגישו עצומות ופעלו במתן ייעוץ משפטי במספר גדול של פסקי דין של בית המשפט העליון בעניינים הנוגעים לזכויות אדם. הם גם מעורבים בצורה משמעותית בשדלנות של חקיקה, ובאמצעות חברי כנסת – ביוזמות חקיקה הנוגעות לזכויות אדם. הדו"חות והוועידות שלהם זוכים לכיסוי נרחב בתקשורת, ופרסומיהם מופצים בחופשיות בישראל ובחו"ל. הם משתפים פעולה עם ארגונים בינלאומיים לזכויות-אדם, ומקיימים פעילות מגוונת של פרסומת ואיסוף תרומות בחוץ לארץ. פעילותם של ארגונים לזכויות אדם אינה מוגבלת בכל דרך שהיא ע"י רשויות ממשלתיות.

אכן, ארגוני זכויות האדם הם נדבך חשוב בהבטחת זכויות האדם בישראל. למדינה ולציבור בכללו אינטרס מובהק בפעילותם החופשית ובקידומם. ההכרה בחשיבות זו של ארגוני זכויות האדם איננה משתקפת בהחלטת המשיב בענייננו.

35. הנגישות של ארגוני זכויות אדם לאוכלוסייה הנזקקת לשירותיהם היא בעלת חשיבות מיוחדת כשמדובר באנשים הנזקקים להגנת המשפט הבינלאומי ההומניטרי. לאור זאת, קובע סעיף 30 לאמנת ז'נבה הרביעית כי –

למוגנים יהיו כל ההקלות בהגשת בקשות... לכל ארגון העלול לסייע להם.

לשם כך יעניקו הרשויות לכל אחד מהארגונים האלה את כל ההקלות בתחומי השיקולים הצבאיים או שיקולי הביטחון.

הוראה זו מחייבת את המשיב בטיפולו בעניינם של העותרים.

חופש המידע

36. עבודתה העיקרית של העותרת היא איסוף מידע, בדיקתו והפצתו. פעילותה חיונית לא רק לטובת תושבי השטחים עצמם אלא גם על-מנת להבטיח את זכותו של הציבור – בארץ ובעולם – לדעת אודות המציאות בשטחים ואודות מצב זכויות האדם בהם. ההשתלמות נשוא עתירה זו היא כלי חשוב של העותרת על-מנת להבטיח את האיכות בה תמשיך ותבצע משימה זו.

חופש המידע – והזכות לספק מידע לציבור – הן זכויות מוגנות, שאינטרסים אחרים נסוגים מפניהן:

יש להקפיד על כך שהשמירה על המשמעת בכלא לא תיהפך כסות לסכירת פיו של אסיר כדי שהציבור לא ידע על התנאים בכלא, שאסירים בוודאי אינם נזקקים ללמוד עליהם מן העיתון. כידוע, שירות בתי-הסוהר עצמו אינו מדיר עצמו ממגע עם עיתונאים באמצעות דובר השירות או עובדי השירות הבכירים. בבתי-הכלא נערכים אף ביקורים יזומים של עיתונאים שהם חלק מיחסי הציבור של השירות, המבקש להראות את פניו במיטבם. בנסיבות אלה מניעתו של אסיר מלהשמיע דברי ביקורת שבפיו היא בלתי-הוגנת, ואף עשויה לפגוע בציבור, הזכאי להיחשף ל"שוק הדעות" כולו. (ע"א 4463/94 גולן נ' שב"ס, פ"ד נ(4) 136, 189-190).

37. בראשית שנות השמונים נזקק בית-משפט נכבד זה לשאלת מימושה של זכות הציבור לדעת למרות קיומו של צו צבאי לסגירת שטח. בבג"ץ 236/82 איגוד עיתונאי החוץ בישראל ואח' נ' ממשלת ישראל ואח' (פ"ד לו(2) 637) נדון איסור על עיתונאי חוץ להיכנס לאזורים בסיני על-מנת לסקר את הפינוי. העתירה נדחתה רק לאחר שהושג הסדר שאיפשר כניסה של קבוצת עיתונאים לסיקור האירועים. בית-המשפט קבע באותו עניין, שהיה מקבל את טענת העותרים אילו הייתה בכניסת העיתונאים אך ורק הכבדה על הרשויות ולולא היה מדובר ב"אירוע בעל סיבוך וחשיבות מיוחדים, שאין לו אח ורע באירועים אחרים המתרחשים במדינה... נוכחות מאות נציגי התקשורת עלולה לא רק להכביד על מבצע הפינוי, אלא גם להשפיע על כל מהלך הפינוי בכיוון שלילי ביותר, אולי עד כדי גרימת סכנת חיים."

צמצום אפשרויותיה של העותרת לבצע את עבודת איסוף המידע שלה צריך להתבסס, אם כן, על סכנה חמורה וקונקרטי ולעמוד במבחן של איזון נאות ושל מידתיות.

חופש העיסוק וחופש התנועה

38. החלטות המשיבים פוגעות בחופש העיסוק של העותרים. על האינטרס הציבורי בעיסוקם של העותרים ועל החשיבות שלו להגנת זכויות האדם כבר הרחבנו. אולם מעבר לכך, מדובר גם בזכות האישית החוקתית של הן של העותרת, הן של העותר 2. פגיעה זו צריכה לעמוד בתנאי פסקת ההגבלה של חוק יסוד: חופש העיסוק.

39. גם הפגיעה בחופש התנועה של העותר 2 היא פגיעה בזכות יסוד. אף היא טעונה עילה של ממש. אף היא טעונה הנמקה אינדוידואלית. אף כאן תיסוג זכות היסוד אך מפני סיכון בטחוני שצפוי מכניסתו של העותר, שגובר על זכותו לחופש תנועה, שהוא מבוסס מבחינה ראייתית ושלא ניתן למונעו באמצעים הפוגעים פחות בחופש התנועה של העותר (כגון אלו שהוצעו על-ידי העותרת במכתבה).

סיכון בטחוני – האם קיים?

40. לעותר אין עבר של הרשעות ביטחוניות. המשיב לא מסר שום הנמקה של ממש למניעת כניסתו, אלא הסתפק בניסוח-הסל העמום של "טעמי ביטחון". זאת ועוד, המשיב טען כי בדיקת עניינו של העותר 2 באמצעות תחקיר ביטחוני, עשויה להשליך על עמדת המשיב. ה"תחקיר" התגלה כ"טרטור" גרידא. הטענה שה"תחקיר" עשוי להזים חששות נראית על פניה כטענת שווא, שכן העותר כלל לא עומת עם חשדות כלשהם. חוסר הרלוונטיות של התחקיר עולה גם מהפרש הזמן – למעלה מחודש וחצי! – ממועד התחקיר עד למועד ההחלטה בעניינו של העותר 2.

41. הטיפול בעניינו של העותר והבחינה הביטחונית החוזרת התאפיינו בסחבת ובחוסר ענייניות, המשליכים גם על אמינותה של התשובה הסופית שניתנה לבקשה.

42. לא ברור גם מהו הסיכון שעשוי לנבוע מכניסת העותר 2 לישראל, בנסיבות בהן מתבקשת הכניסה: הלוא העותר 2 יעבור בדיקות ביטחוניות בכניסתו לישראל, יהיה מלווה בידי ישראלים כל העת, ויבלה את זמנו במשרדי העותרת. בענייננו, דווקא הפגיעה הוודאית בתשתית ההגנה על זכויות האדם בשטחים, והפגיעה ביכולת לעבודה משותפת ישראלית-פלסטינית, היא זו שחותרת תחת ביטחונם של אזרחי המדינה.

העתירה נתמכת על-ידי תצהירו של מנהל אגף ריכוז מידע ועבודת שטח של העותרת. בנוסף מצורף לעתירה תצהיר של העותר 2. לאור המצב בשטחים, התצהיר (כמו גם יפוי הכוח של העותר 2) נשלח לב"כ העותרים בפקס, ומצורף בצורה זו.

מכל הטעמים האלו מתבקש בית-המשפט הנכבד להוציא מתחת ידיו צו על-תנאי כמבוקש בראש העתירה, ולאחר שישמע את תשובת המשיב להופכם להחלטיים.

ירושלים, 8 בדצמבר 2003

יוסי וולפסון, עו"ד
ב"כ העותרים

ת.ש. 23038